

the aging of the population, the early retirement age and numerous early retirement pensions. The main factors affecting the deficit of the Pension Fund in Ukraine are investigated: the number of working population, the number of pensioners, replacement rate, retirement age, load factor. The reasons that hinder the introduction of the accumulative system of state pension insurance are substantiated. Suggestions are provided for further reforming the existing solidarity system: it is proposed to suspend the payment of pensions from the Pension Fund a persons who is not of retirement age; to raise pensions in the solidarity system to all Ukrainian citizens according to one law and one method, without exception; reduce the gap between minimum and maximum pension; cancel the maximum amount of a single social contribution. Provided proposals for the introduction of an accumulation system mandatory state pension insurance are offered: to oblige employers to pay part of the insurance contribution to the accumulation pension system for their employees; to include non-state pension funds as subjects to the system of guaranteeing deposits of individuals.

The introduction of the following recommendations in practice will provide an opportunity to provide a decent level of pensions to citizens, who during their working life paid pension contributions and did not conceal their incomes. Thus, the reform of the system of compulsory state pension insurance in Ukraine requires complex interference of the state, employers, employees, financial institutions (banks, insurers, etc.)

solidarity pension system, state pension insurance, pension, non-state pension insurance, pension reform, accumulative pension insurance

Одержано (Received) 04.12.2018

Прорецензовано (Reviewed) 18.12.2018

Прийнято до друку (Approved) 20.12.2018

УДК 330.341.1

JEL Classification: G31, Q14

DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2018.1\(34\).197-206](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2018.1(34).197-206)

С.А. Фрунза, доц., канд. екон. наук

Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький, Україна

Проблеми формування інвестиційних джерел в АПК України та напрями їх ефективного використання

В статті розглянуті основні проблеми формування інвестиційних джерел в агропромисловому комплексі України. Визначені урядові пріоритети витрат держави щодо забезпечення розвитку аграрної політики, проаналізовані основні джерела фінансових ресурсів по галузі АПК. Запропоновані основні напрями ефективного використання інвестиційних ресурсів сільськогосподарських підприємств, що впливають на покращення їх господарської та фінансової діяльності

інвестиції, інвестиційний процес, державне регулювання, джерела інвестування, залучені інвестиції, прями іноземні інвестиції, капіталовкладення

С.А. Фрунза, доц., канд. екон. наук

Центральноукраїнський національний технічний університет, г. Кропивницький, Україна

Проблемы формирования источников инвестирования в АПК Украины и направления их эффективного использования

В статье рассмотрены основные проблемы формирования инвестиционных источников в агропромышленный комплекс Украины. Определены государственные приоритеты расходов бюджета на развитие аграрной политики, проанализированы основные источники ресурсов финансирования по отрасли АПК. Предложены основные направления эффективного использования инвестиционных ресурсов сельскохозяйственных предприятий, которые влияют на улучшение их хозяйственной и финансовой деятельности.

инвестиции, инвестиционный процесс, государственное регулирование, источники инвестирования, привлеченные инвестиции, прямые иностранные инвестиции, капиталовложения

Постановка проблеми. Агропромисловий комплекс України є одним з основних бюджетоутворюючих та експорто-орієнтованих секторів національної економіки. Для економічного зростання в галузі потрібно активізувати інвестиційну діяльність, щоб забезпечити економічну та продовольчу безпеку, здійснити оновлення матеріально-технічної бази.

Оскільки залучення інвестицій на регіональному рівні аграрної економіки впливає на підвищення ефективності розвитку аграрних підприємств, а також на соціальні питання щодо зменшення безробіття та виробництва необхідної продукції для населення. Тому, потрібно визначити додаткові заходи по активізації пошуку інвестиційних джерел в сільському господарстві та інших секторах аграрної економіки, здійснення яких в умовах посилення військових та інших загроз досить проблематично.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням інвестиційного забезпечення та особливостями інвестиційного клімату в АПК присвячені наукові праці багатьох вчених, серед яких можна виділити: М.Я. Дем'яненко [11], А.П. Гайдуцького [2], М.І. Кісіля [11], П.Т. Саблука [10], М.Ю. Коденську [10] та інших вчених. В роботах цих авторів приділялась увага теоретичним засадам та визначенню ролі інвестицій в економічному відтворенні, а також розробці стратегії та оцінки ефективності інвестицій в аграрній сфері. Але з урахуванням економічних та політичних змін, в сучасних умовах, залишаються актуальними питання щодо визначення ефективних та оптимальних джерел формування інвестиційних ресурсів в галузі АПК, які вплинуть на покращення фінансової діяльності сільськогосподарських товаровиробників та продукції яку вони виготовляють, а також реалізують.

Постановка завдання. Мета статті полягає в з'ясуванні основних проблем, які виникають при формуванні інвестиційних джерел у сфері АПК, та пошуку напрямів ефективного використання цих джерел для підвищення інвестиційної привабливості галузі.

Виклад основного матеріалу. Вітчизняна аграрна сфера України формує майже 17% ВВП (а може досягти і 25% у випадку продовження державної підтримки агровиробників), крім того, забезпечує близько 40% всіх валютних надходжень. Продукція цієї галузі складає більше третини зовнішньої торгівлі країни. При цьому, сума дотації в АПК в 2018 році складала 6,3 млрд. грн. або 0,2% ВВП України. Тому підтримка АПК повинна залишатися одним з головних урядових пріоритетів і в бюджеті 2019.

Розглядаючи зміни пріоритетів в бюджеті за 2017-2019 рр. можна зазначити, що витрати бюджету на аграрну політику займають 10 позицію в 2019 році серед інших витрат, їх розмір зменшився на 0,1% в порівнянні з минулим роком. Крім того, найбільша частка витрат з бюджету припадає на соціальну політику та пенсійний фонд (16,21%) (табл. 1).

Таблиця 1 – Бюджетні витрати держави за 2017-2019 рр. у %

Види пріоритетів	2017	2018	2019
Міністерство соціальної політики та Пенсійний фонд	17,6	15,4	16,21
Обслуговування боргу	13,17	13,13	13,27
Міністерство освіти і науки	10,15	9,63	10,11
Міністерство оборони	8,18	8,73	9,27
Міністерство охорони здоров'я	8,93	8,77	10,52
Міністерство внутрішніх справ	6,52	6,65	7,52
Субсидії	8,18	7,16	5,03
Державне агентство автомобільних доріг	2,07	2,86	2,79
Державна судова адміністрація	1,08	1,57	1,5
Міністерство аграрної політики	1,12	1,43	1,33
Міністерство юстиції	1,08	1,28	1,26
Міністерство регіонального розвитку	0,21	1,16	1,25
СБУ і зовнішня розвідка	0,97	1	1,04
Генеральна прокуратура України	0,69	0,72	0,66
Міністерство культури	0,5	0,65	0,62
Міністерство енергетики та вугільної промисловості	0,39	0,5	0,34

Джерело: складено автором на основі [13]

Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році» [7] внесено зміни до Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» [8]. Відповідно до даного Закону держава може здійснювати різноманітні види підтримки підприємств галузі АПК, серед яких: субсидування частини плати (відсотків) за використання кредитів, наданих банками в національній та іноземній валюті та компенсації лізингових платежів (часткове відшкодування сплачених лізингових платежів за придбані техніку та/або обладнання), регулювання гуртових цін окремих видів сільськогосподарської продукції, встановлення режиму заставних закупівель зерна за використанням подвійного складського свідоцтва, надання дотації галузі тваринництва та іншим сільгоспвиробникам, виділення бюджетних субсидій, застосування нульової ставки ввізного мита при ввезенні на митну територію України безпосередньо сільськогосподарськими товаровиробниками винятково для власних потреб техніки та обладнання для сільськогосподарського виробництва, застосування спецрежиму по ПДВ тощо [6, с. 52].

В Законі України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» [2] були запропоновані видатки на фінансування витрат Міністерство аграрної політики та продовольства України в обсязі 14,1 млрд. грн. Фактично ці видатки склали 13,4 млрд. грн., з них на програми розвитку АПК було витрачено 6 311,0 млрд. грн. Для порівняння в 2017 р. було виділено 7,4 млрд. грн., на напрямок АПК – 5,5 млрд. грн., тобто в 2018 році виділено більше ніж у 2017 році на 1 млрд. грн.

Досвід економічно розвинутих країн свідчить, що інвестиційні потоки, у тому числі бюджетні асигнування, а також система податків, пільг, і кредитів є важливим регулятором розвитку агропромислової сфери в цілому та окремих її галузей, вони дають змогу ліквідувати диспропорції в структурі її ресурсного потенціалу.

Щоб створити сприятливий клімат для ефективного залучення інвестицій, потрібно вирішити проблему фінансової нестабільності сільськогосподарських підприємств. Тому, заходи щодо покращення фінансового стану підприємств АПК повинні стати пріоритетними в державній аграрній політиці.

Враховуючи сучасний стан розвитку аграрних підприємств в Україні можна зазначити, що основними позитивними рисами аграрного бізнес-клімату є: збільшення рівня забезпеченості технікою та обладнанням; розвиток бізнесу (зростання земельного банку); експортна орієнтація агропродукції; підготовка до запуску ринку землі (прийнято Закон України №2498-VIII від 10.07.2018).

Серед основних негативних рис можна виділити такі як: нестабільні політична та економічна ринкові умови; недофінансована державна підтримка.

З огляду на це, можна зазначити, що аграрний сектор України є перспективним та інвестиційно-привабливим, але його потенціал не використовується на повну потужність.

Враховуючи світовий та вітчизняний досвід, ефективне реформування економіки, можливе лише на основі активізації інвестиційної діяльності, збільшення обсягу інвестицій, крім того ще і консолідації всіх джерел інвестування. Основні джерела інвестування включають три групи: власні (які є вкрай недостатніми для аграрних підприємств), залучені і позикові (це є головною задачею інвестиційного розвитку аграрного сектору).

Основними напрямками інвестування в аграрну сферу є земля та інфраструктура.

Інвестиції в землю – це надійно і традиційно. Крім того, компанії охоче вкладають фінансові ресурси в будівництво власних елеваторів, склади, транспортні засоби, в переробні потужності. Слід звернути увагу і на третій напрям, який використовують компанії зі стратегічним підходом до бізнесу, і вкладають у те, що в

них найкраще виходить, віддавши низькомаржинальну активність другим особам. По суті, це створення нових бізнес-моделей. Наприклад: компанія не бере на себе ризику володіння землею, її обробку, втрати врожаю, а передає відповідальність фермеру за умови, що купить у нього вже готову продукцію за обумовленою ціною. [9]

Ці напрями інвестування безпосередньо залежать від сфери управління. Деякі інвестують у відносини, інші - у сервіси та нові технології. Враховуючи особливості АПК, слід зазначити, що він має високий рівень ризику щодо інноваційних процесів, такі як: ризик фінансування науково-виробничих результатів, невизначеність попиту ні нову продукцію, ризику тимчасового розриву між витратами і результатами та інші. Тому потрібно більш виважено визначити напрями використання інвестиційних ресурсів.

Аграрні виробники мають можливість залучати фінансові кошти завдяки наступним інструментам: банківське кредитування, інвестиції, аграрні розписки, товарні кредити, вексельне фінансування.

Загальним трендом у банківському кредитуванні аграрної галузі є фінансування оборотного капіталу, наприклад для закупівлі насіння, добрив або паливно-мастильних матеріалів. Банки більш відкриті до співпраці з виробниками, орієнтованими на виробництво зернових та олійних культур, найбільш поширених в Україні.

Після здійснення реформи в банківській системі, банкіри відмічають стабілізацію ліквідності, однак під питанням залишається попит на кредитування. Потреби лізингу та кредитів для роботи з оборотним капіталом вже покриті, а подальші можливості нарощення кредитування обмежені слабким інтересом до розвитку і масштабування бізнесу серед позичальників.

У структурі кредитів, наданих не фінансовим корпораціям, за видами економічної діяльності переважає оптова та роздрібна торгівля, що складає 34% від загального обсягу (рис. 1). Сільське господарство займає 7% та знаходиться на рівні з постачанням електроенергії та операцій з нерухомим майном. Таким чином, сумарно агропродовольчий сектор займає третє місце серед всіх кредитованих галузей економіки України.

Варто зауважити, що в новому меморандумі МВФ Україна взяла на себе обов'язки провести земельну реформу. Відкриття ринку сільськогосподарської землі може стати для аграрного бізнесу важливою подією 2019 року. Як і стимулом для розширення банківського кредитування невеликих агропідприємств та фермерів.

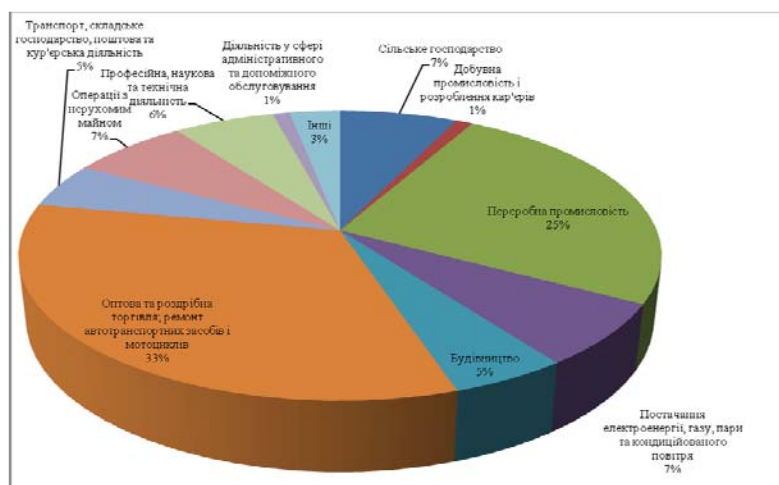

Рисунок 1 - Структура кредитів, наданих нефінансовим корпораціям, за видами економічної діяльності станом на 01.12.2018р., у %

Джерело: складено автором на основі [12]

По-перше, у таких агровиробників з'явиться додатковий попит на кредити – для викупу оброблювальної землі або інвестування в технології її обробки (адже краще вкладати кошти у власну землю, а ніж в орендовану). По-друге, у банків з'явиться новий інструмент для забезпечення кредитів – завдаток землі. По-третє, більшість активних на ринку агрокредитування банків вже декілька років працюють над розширенням можливостей кредитування тільки невеликих господарств, тобто спроможність подалі збільшувати свої кредитні портфелі.

В умовах обмеженості власних фінансових ресурсів та інвестиційної кризи в Україні, іноземний капітал у формі прямих і портфельних інвестицій є одним із джерел фінансування, яке дає можливість покривати тимчасові потреби вітчизняного сільськогосподарського виробника у фінансах. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ), на нашу думку, є найвигіднішим способом фінансування, оскільки у цьому випадку держава не повинна здійснювати платежі на обслуговування боргів, тобто пряме іноземне інвестування не призводить до збільшення зовнішньої заборгованості, яка на сьогодні вже сягає понад 110% ВВП [12].

За період 2010-2017 рр. обсяги ПІІ у сільське господарство України були дуже незначними, їх частка в загальних обсягах ПІІ в Україні становила 1,72-1,33%. Причому за аналізований період сума іноземних інвестицій в сільському господарстві зменшилась на 25%, що говорить про значний відтік іноземного капіталу з галузі. В свою чергу, це свідчить про те, що рівень привабливості сільського господарства України для іноземних інвесторів досить низький: високі інвестиційні ризики, недостатня прибутковість на вкладений капітал. У першу чергу їх цікавлять підприємства, які можуть забезпечити за короткий час повернення вкладеного капіталу з отриманням найбільшого прибутку. З огляду на це, більш перспективними в українській економіці для них є не виробництво сільськогосподарської продукції, а її переробка.

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, що фактично надійшли в сільське господарство України починаючи з 1992 р., на кінець 2017 р. становив 500,1 млн. дол. США. Але в умовах глибокої економічної та фінансової кризи, яка має місце в національній економіці, навіть ці невеликі кошти є вагомим для розвитку галузі, хоча для усунення причин цієї кризи вони незначні [4].

В 2018 році темп росту капітальних інвестицій в аграрний сектор економіки значно сповільнився (рис. 2). При цьому по країні частка аграрного виробництва у вкладеннях за 10 місяців цього року теж зменшилася (-2,4%) у порівнянні з показниками 2017 року.

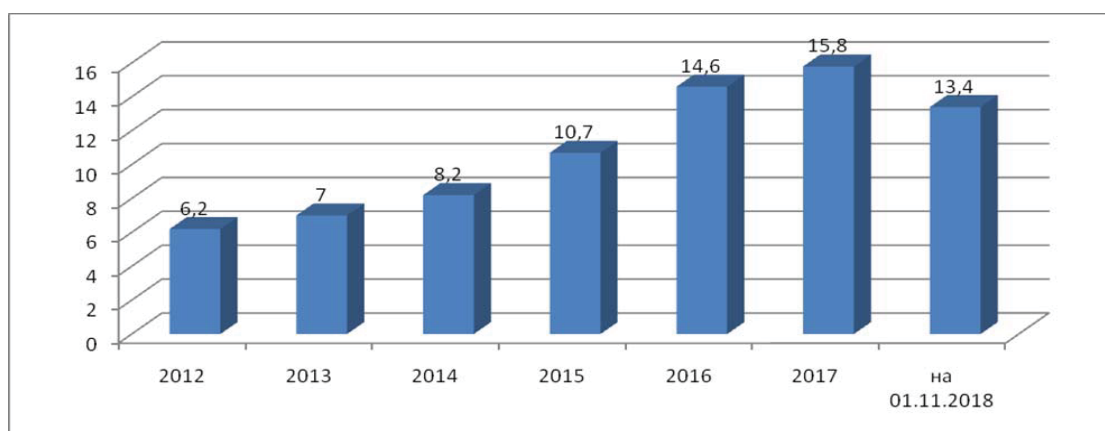

Рисунок 2- Капітальні інвестиції аграрний сектор економіки України за 2012-2018рр., у %
Джерело: складено автором на основі [4]

На розвиток сільського господарства, мисливства та надання пов'язаних з ними послуг направлено 98,5% капітальних інвестицій в аграрний сектор економіки держави. При цьому вкладення в лісове господарство зросли на 38,5%, а в рибне господарство - на 5,4%.

Вважаємо, що інвестиційну діяльність в аграрному секторі економіки стримують внутрішні фактори, такі як: уповільнення темпів зростання обороту роздрібною торгівлю внутрішнього попиту – з 9,6% за січень до 5,4% за січень-жовтень 2018 року, а також ряд факторів зовнішнього характеру.

Абсолютна більшість інвестицій у підприємства АПК надходить з недержавних підприємств, питома вага яких у загальних обсягах інвестицій у основний капітал галузі становить 95-97%. Частка коштів державних (3-4%) і комунальних підприємств незначна (менше ніж 1%) і потребує збільшення рівня, що забезпечуватиме виконання державних завдань щодо підтримки та регулювання інвестиційної діяльності підприємств АПК та сільської місцевості.

Основну частину коштів закладених в Держбюджет на підтримку АПК протягом 2018 року (4 млрд. грн. або 28,3 % всіх ресурсів), спрямовано на підтримку тваринництва. На другому місці за обсягами фінансування – підтримка фермерства – на цей напрямок виділено 1 млрд. грн. (7,1% від загального обсягу).

Обов'язковими вимогами для фермерських господарств – отримувачів бюджетних коштів в 2018 році є:

- зареєстровані права на власність та/або користування земельною ділянкою;
- наявність до 500 га с/г угідь в обробітку та до 15 млн. гривень річного обороту;
- ідентифікація та реєстрація сільськогосподарських тварин.

Для фермерів призначена ще одна окрема програма «Надання кредитів фермерським господарствам», на реалізацію якої виділено 43 млн. грн., на програму «Фінансова підтримка сільгоспвиробників» закладено 945 млн. грн. (6,7 % загального обсягу фінансування на 2018 рік), а по факту – 695 млн. грн. [3]. Інші програми мають значно менший бюджет.

Уряд забезпечив законодавчі вимоги щодо фінансування АПК на рівні не менше 1% загального випуску продукції в аграрному секторі. Загальний обсяг видатків на АПК та надання кредитів Мінагрополітики в наступному році складе 15 млрд. грн. Фінансування з державного бюджету було передбачено в розмірі 6,9 млрд. грн., в тому числі по загальному фонду – 5,9 млрд. грн. Крім того, в проекті бюджету на 2019 рік збережені раніше започатковані програми підтримки АПК, що сприятиме подальшому нарощуванню виробництва і експортних можливостей агросектора.

Крім того, потрібно зазначити, що такі статті, як: дослідження, прикладні наукові та науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і державним замовленням у сфері розвитку агропромислового комплексу, підготовка наукових кадрів, наукові розробки у сфері стандартизації та сертифікації сільськогосподарської продукції, дослідження та експериментальні розробки у сфері агропромислового комплексу, складають незначну частку бюджету АПК, на підвищення кваліфікації фахівців агропромислового комплексу заплановано взагалі 0,143 %. Аграрний сектор не може ефективно працювати, коли у нього відсутній потужний фундамент аграрної науки (табл. 1).

В Державному бюджеті на 2019 рік є наступні дані, що можуть вплинути на фінансовий стан агровиробників:

1) загальна сума прямої підтримки зменшена на 1 млрд. грн. і становить 5,9 млрд. грн.;

2) через зменшення загальної суми на 1 млрд. грн. скоротилося фінансування з бюджету двох програм для аграріїв:

- на програму тваринництва направлять 3,5 млрд. грн. замість обіцяних 4 млрд. грн. (у 2018 році ця сума становить 4 млрд. грн. із яких на 26 жовтня на руки аграріям перераховано лише 593 млн. грн.);

- на компенсацію вартості с/г техніки сума зменшилась на 500 млн. грн. – лишилося близько 800 млн. грн. (мало б бути 1,3 млрд. грн., тоді як у 2018 році – 945 млн. грн., з яких використано станом на 26 жовтня лише 293 млн. грн.).

3) за рештою програм цифри лишилися незмінні.

Таблиця 1 – Аналіз розподілу видатків бюджету по галузі АПК за 2017-2019 рр., млрд. грн.

Найменування класифікації видатків та кредитування державного бюджету	2018 рік (факт)	2019 рік (передбачено)	Зміни 2019-2018
Міністерство аграрної політики та продовольства (МАП і П)	13,4	14,7	1,3
Апарат МАП і П	7,763	8,4	0,638
Загальне керівництво та управління у сфері АПК	0,163	0,176	0,013
Фінансова підтримка заходів в АПК шляхом здешевлення кредитів	0,066	0,127	0,061
Дослідження, прикладні та науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами і замовленнями у сфері АПК, підготовка наукових кадрів, наукові розробки у сфері стандартизації та сертифікації с/г продукції	0,133	0,143	0,01
Підвищення кваліфікації фахівців АПК	0,022	0,024	0,002
Фінансова підтримка заходів в АПК	0,005	0,005	0
Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств	0,15	0,8	0,65
Надання кредитів фермерським господарствам	0,043	0,245	0,201
Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників	0,695	0,882	0,197
Державна підтримка галузі тваринництва	2,8	2,5	0,7
Державне агентство рибного господарства України	0,404	0,409	0,05
Державне агентство лісових ресурсів України	0,305	0,327	0,022
Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними	0,3	0,4	0,1
Компенсація вартості покупки українського с/г техніки	0,945	0,800	-0,145
Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів	4,721	4,86	139

Джерело: складено автором на основі [13]

У 2018 році на 20 % збільшена допомога українським виробникам сільгосптехніки. Крім того, держава зобов'язалася відшкодувати 25% вартості закупівлі техніки за умови, що техніка буде вітчизняного виробника. Це на 5% більше, ніж минулого року.

З огляду на проведений аналіз, ми можемо зазначити, що основними причинами слабкої дієвості механізму державної підтримки АПК є недосконалість механізмів отримання та розподілу бюджетних коштів і порушення бюджетної дисципліни під час їх використання. Щорічна зміна порядку та механізмів виділення коштів з державного бюджету, їх громіздкість, запізніле затвердження і постійне протягом року внесення до них змін спричиняють несвоєчасне отримання коштів державної фінансової підтримки, неефективне їх використання і повернення наприкінці року до державного бюджету [6, с. 49].

Макроекономічними факторами, що спричинили депресивний характер розвитку у підприємств аграрної сфери, є такі, як: скорочення власних інвестиційних джерел товаровиробників через посилення диспаритету цін та знецінення інвестиційних ресурсів в умовах інфляції; зменшення обсягів прямої державної інвестиційної підтримки, не компенсоване власними та залученими джерелами фінансування інвестицій; різке погіршення умов доступу до кредитних ресурсів, зростання

неплатежів, порушення господарських зв'язків, руйнування системи матеріально-технічного постачання тощо.

Тому інвестицій політику щодо АПК потрібно спрямовувати на максимальне збільшення капіталу та ресурсовіддачі в усіх галузях, ліквідацію товарного дефіциту аграрної продукції на споживчому ринку.

Основними напрямками ефективного формування та використання інвестиційних ресурсів в АПК є: створення стабільної та чіткої законодавчої бази; формування сприятливого інноваційно-інвестиційного клімату в аграрному секторі економіки; збільшення коштів на реалізацію державних програм економічного розвитку аграрної політики; сприятливі умови для створення сучасної науково-технічної бази сільськогосподарських підприємств та фермерських господарств за рахунок використання різних форм фінансування інноваційних розробок та переоснащення матеріально-технічної бази; забезпечення ефективного механізму впливу на розвиток ціноутворення, фінансово-кредитну систему та оподаткування підприємств АПК; зменшення банківських відсотків на кредитування сільськогосподарських підприємств; залучення прямих іноземних інвестицій в аграрний сектор економіки. Крім того, без активізації ролі держави, органів місцевого самоврядування в інвестиційному процесі відновлення і зростання економічного потенціалу України та її регіонів неможливі.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Для забезпечення динамічного розвитку АПК та підвищення його конкурентоспроможності потрібно залучати інвестицій. Найпоширенішими джерелами формування інвестиційного капіталу для вітчизняних аграрних підприємств є власні кошти та банківські кредити, у тому числі під заставу державних гарантій, а також іноземні інвестиції. Проведене дослідження дає підставу стверджувати, що в Україні не на достатньому рівні виділяються кошти з бюджету на підтримку аграрної політики. Більша частка інвестованих ресурсів сільськогосподарських підприємств забезпечується за рахунок внутрішніх джерел фінансування у вигляді капітальних інвестицій. Найбільш привабливою галуззю в сільському господарстві для інвестування є галузь рослинництва, оскільки вона є менш капіталомісткою ніж тваринництво, а вкладені інвестиції мають більшу окупність.

Для поліпшення інвестиційного клімату в аграрному секторі економіки, необхідно: вдосконалити законодавчу базу, забезпечивши її стабілізацію; забезпечити доцільні кредитні відносини в сільському господарстві; раціонально використовувати залучені кошти, контролювати їх рух і своєчасне повернення; розробити виважену державну інвестиційну політику в аграрній сфері.

Основним напрямом державного регулювання інвестиційної політики України для АПК має бути визначення пріоритетних галузей виробництва, тобто об'єктів першочергового іноземного інвестування. Одним з провідних критеріїв доцільності такого вибору повинна бути можливість досягти ланцюгової реакції господарської активності та зростання в усьому агропромисловому комплексі як наслідку первинної ін'єкції капіталів. Залучення як вітчизняних, так й іноземних інвестицій залишається на сьогодні актуальним у розв'язанні першочергових завдань зростання економіки АПК і є важливою складовою його входження до світових господарських зв'язків. Тому, подальший розвиток наукових досліджень слід здійснити, насамперед, щодо проблем і розробці заходів щодо забезпечення інвестиційної привабливості підприємств у сфері АПК.

Список літератури

1. Аграрний бюджет-2017 [Електронний ресурс] / AgroPolit. – Режим доступу: <https://agropolit.com>
2. Гайдуцький П. І. Структурні перекоси і ризики кризи в АПК / П. І. Гайдуцький // Економіка АПК. – 2014. – № 7. – С. 38-46.

3. Закон України «Про Державний бюджет України на 2018 рік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>.
4. Державна служба статистики України. Статистична інформація. Національні рахунки. Валовий внутрішній продукт у реальних цінах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>
5. Інвестиції в АПК. Вісник Офіційно про податки. 29.09.2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100005809-investitsiyi-v-apk>
6. Кушнір, С. О. Державна підтримка агропромислового комплексу / С. О. Кушнір // Український журнал прикладної економіки. – 2017. – Том 2. – Випуск 1. – С. 48-56.
7. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році: закон України від 20.12.2016 р. № 1791-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1791-19>
8. Про державну підтримку сільського господарства України: закон України від 24.06.2004 р. № 1877-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1801-19>
9. Розподіл видатків Державного бюджету України у 2018-2019 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://agropolit.com/infographics/view/83>
10. Саблук П.Т. Концептуальні засади розробки і реалізації інвестиційних програм в аграрно-промисловому виробництві / П.Т. Саблук, М.Ю. Коденська. – К. : ННЦ ІАЕ, 2012. – 46 с.
11. Стратегічні напрями інвестиційного забезпечення розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / Ю.О. Лупенко, М.Я. Дем'яненко, М.І. Кісіль [та ін.]; за ред. Ю.О. Лупенка та М.І. Кісіля. – К.: ННЦ ІАЕ, 2012. – 66 с.
12. Статистика зовнішнього сектору / Національний банк України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=-36693528>
13. Як змінилися бюджетні витрати держави за останні 7 років. Від 21.09.2018р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/cdn/cd1/2018/09/yak-zminylys-biudzhetni-vytraty-derzhavy-za-ostanni-sim-rokiv/index.html>

References

1. Ahrarnyj biudzhzet-2017 [Agrarian budget]. *AgroPolit – AgroPolit*. Retrieved from <https://agropolit.com> [in Ukrainian].
2. Hajduts'kyj, P. I. (2014). Strukturni perekosy i ryzyky kryzy v APK [Structural discrepancies and risks of crises of the AIC]. *Ekonomika APK – The Economy of AIC*, 7, 38-46 [in Ukrainian].
3. Zakon Ukrainy «Pro Derzhavnyj biudzhzet Ukrainy na 2018 rik» [The Law of Ukraine " On the State Budget of Ukraine for 2018"]. *zakon5.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2246-19> [in Ukrainian].
4. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Statystychna informatsiia. Natsional'ni rakhunki. Valovyy vnutrishnij produkt u real'nykh tsinakh [State Statistics Service of Ukraine. Statistical information. National Accounts. Gross domestic product at real prices]. *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from <http://ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
5. Investysii v APK. Visnyk Ofitsijno pro podatky. 29.09.2017. [Investments in agroindustrial complex. Bulletin Officially on Taxes. 29.09.2017.]. *visnuk.com.ua*. Retrieved from <http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100005809-investitsiyi-v-apk> [in Ukrainian].
6. Kushnir, S. O. (2017). Derzhavna pidtrymka ahropromyslovoho kompleksu [State Support of Agroindustrial Complex]. *Ukrains'kyj zhurnal prykladnoi ekonomiky. – Ukrainian Journal of Applied Economics, Vol.2, 1*, 48-56 [in Ukrainian].
7. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy schodo zabezpechennia zbalansovanosti biudzhetnykh nadkhodzen' u 2017 rotsi: zakon Ukrainy vid 20.12.2016 r. № 1791-VIII [The Law of Ukraine of 20.12.2016 r. № 1791-VIII " On Amendments to the Tax Code of Ukraine and certain legislative acts of Ukraine on ensuring the balance of budget revenues in 2017"]. *zakon2.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1791-19> [in Ukrainian].
8. Pro derzhavnu pidtrymku sil'skoho hospodarstva Ukrainy: zakon Ukrainy vid 24.06.2004 r. № 1877-IV [The Law of Ukraine of 24.06.2004 h. № 1877-IV "On State Support to Agriculture in Ukraine"]. *zakon2.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1801-19> [in Ukrainian].
9. Rozpodil vydatkiv Derzhavnogo biudzhetu Ukrainy u 2018-2019 rr. [Distribution of expenditures of the State Budget of Ukraine in 2018-2019 hh.]. *agropolit.com*. Retrieved from <https://agropolit.com/infographics/view/83> [in Ukrainian].
10. Sabluk, P.T., & Kodens'ka, M.Yu. (2012). *Kontseptual'ni zasady rozrobky i realizatsii investytsijnykh prohram v ahrarno-promyslovomu vyrobnytstvi [Conceptual bases of development and realization of investment projects in agrarian-industrial production]*. Kyiv : NNTs IAE [in Ukrainian].

11. Lupenko, Yu.O., Dem'ianenko, M.Ya., & Kisil', M.I. et al. (2012). *Strategic directions of investment support of the development agriculture of Ukraine for the period up to 2020*. Yu.O. Lupenka, M.I. Kisilia (Ed.). Kyiv: NNTs IAE.
12. Statystyka zovnishn'oho sektoru [External sector statistics]. *bank.gov.ua*. Retrieved from <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=-36693528> [in Ukrainian].
13. Yak zminylysia biudzhetni vytraty derzhavy za ostanni 7 rokiv. Vid 21.09.2018r. [How has the budget expenditures of the state changed over the past 7 years. From 09.21.2018 h.]. *epravda.com.ua*. Retrieved from <https://www.epravda.com.ua/cdn/cd1/2018/09/yak-zminylys-biudzhetni-vytraty-derzhavy-za-ostanni-sim-rokiv/index.html> [in Ukrainian].

Svetlana Frunza, Associate Professor, PhD in Economics (Candidate of Economic Science)
Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, Ukraine

Analysis of the Formation of Investment Sources in Agriculture of Ukraine: Problems and Ways of Effective Use

The purpose of the article is to analyze the current state of formation of investment sources in the field of agrarian industrial complex.

Effective reform of the economy, possible on the basis of intensification of investment activity, increase of investment volume, use of all sources of investment. Own sources are not enough, and borrowed and borrowed are the task of investment development of the agrarian sector. The main areas of investment of agricultural institutions are: land and infrastructure. Financial instruments include: bank lending, investments, agrarian receipts, commodity loans, bill financing.

The main causes of the weakness of the mechanism of state support to agrarian enterprises are the imperfection of the mechanisms for obtaining and distributing budget funds and violation of budgetary discipline during their use. Changing the mechanism of allocation of funds from the state budget, cumbersome, belated approval and constant change during the year cause untimely receipt of state financial support, ineffective use and return at the end of the year to the state budget.

The macroeconomic factors that caused the depressive nature of the development of agrarian enterprises are: reduction of their own investment sources of producers due to increased price disparities and depreciation of investment resources under inflation, reduction of state investment support, not compensated by their own and attracted sources of investment financing; the deterioration of access to credit, the growth of non-payment, the breach of economic ties, the deterioration of material and technical supply, etc. A significant source is the attracted funds from the state, as well as non-state institutions, in addition to foreign investments.

investments, investment process, government control, sources of investing, attracted investments, foreign direct investment, capital investments

Одержано (Received) 12.12.2018

Прорецензовано (Reviewed) 18.12.2018

Прийнято до друку (Approved) 20.12.2018

УДК 336.71

JEL Classification: E55, G21

DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2018.1\(34\).206-213](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2018.1(34).206-213)

М.А. Славкіна, асп.

Класичний приватний університет, м. Запоріжжя, Україна

Теоретичний зміст економічної безпеки банківського сектору національної економіки України

У статті уточнено теоретичні аспекти, що становлять методичні засади економічної безпеки банківського сектору. Досліджено питання державного регулювання банківського сектору національної економіки та його наслідки, а також питання щодо самої можливості застосування поняття «економічна безпека банківського сектору» на тлі популярності фінансового висвітлення його суті. Встановлено відмінності між поняттями «фінансова безпека» та «економічна безпека», що дало змогу обґрунтувати уточнення визначення поняття «економічна безпека банківського сектору». Проведено аналіз найістотніших факторів впливу на економічну безпеку банківського сектору, в результаті чого визначено основні загрози, що здійснюють негативний вплив на її рівень.

економічна безпека, банківський сектор, національна економіка, ризики, понятійний апарат, фактори впливу

© М.А. Славкіна, 2018